

بازبینی ساختار توده_ فضا در بافت‌های مسکونی آبادان؛

با تاکید بر شرایط اقلیم گرم و نیمه مرطوب

زینب فرد^۱، آمنه آقاریع^{۲*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه معماری، دانشگاه گیلان، رشت. pinklake7@yahoo.com

۲- استادیار، گروه معماری، دانشگاه گیلان، رشت. a.agharabi@guilan.ac.ir

نویسنده مسئول*

چکیده

گسترش مهاجرت به شهرها و نیاز روزافزون به مسکن، در کنار رویارویی با سبک‌های طراحی نوین، موجب شکل‌گیری نوعی اقتباس و در مواردی، تقلید صرف از معماری کشورهای بیگانه در ایران گردیده که کمتر تطابقی با اصول طراحی بومی دارند. در این میان، چارچوب طراحی مسکن نیز تغییرات زیادی به خود دیده و تا حد زیادی از الگوهای کیفیت بخش معماری سنتی ایران فاصله گرفته است. مهم‌ترین تحول ساختار مسکن شهری، پیدایش آپارتمان‌ها به جای خانه‌های تک‌هسته‌ای کوتاه مرتبه است که به فرم غالب بافت‌های مسکونی معاصر بدل گردیدند. به عبارتی، سازماندهی مناسب توده و فضا که مولد کیفیت‌های فضایی و زیست‌محیطی در بافت‌های مسکونی است، جای خود را به انبوه‌سازی مسکن فاقد مطلوبیت داده که با الگویی مشابه، و بدون توجه به شرایط اقلیمی، بصورت گسترده ساخته می‌شوند. در حالی که در بافت‌های مسکونی قدیم ایران، ساختار توده_فضا بر پایه‌ی الگوهای معماری مطابق با اقلیم، به نحوی شکل می‌گرفت که چشم‌انداز کلی کالبد بافت مسکونی هر شهر، از هویتی خاص و قابل تمایز از سایر اقلیم‌ها برخوردار بوده است. در شهرهایی که شرایط اقلیمی، کیفیت سکونت‌پذیری را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد، طراحی ساختار توده_فضا از اهمیت بیشتری برخوردار می‌گردد. آبادان، از شهرهای جنوب غرب کشور، با اقلیمی گرم و نیمه مرطوب است که طراحی بافت‌های مسکونی پس از جنگ در آن، با بی توجهی به شرایط اقلیمی صورت گرفته و موجب تنزل کیفیت زندگی و سطح آسایش اقلیمی شهروندان شده است. این پژوهش با توجه ویژه به شرایط اقلیمی شهر، بر آن است تا راهکارهای طراحی بهینه‌ی توده و فضا و ساماندهی کالبد بافت‌های مسکونی جهت ارتقای شرایط آسایش اقلیمی شهروندان را بررسی کند. به این منظور با استفاده از روش توصیفی_تحلیلی، اسناد کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی، از وضع بافت‌های مسکونی و شرایط اقلیمی شهر مطالعه بعمل آمده و راهکارهای همسازی ساختار توده_فضا با شرایط اقلیمی ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: توده، فضا، مسکونی، اقلیم، آبادان

*این مقاله، مستخرج از رساله و طرح نهایی کارشناسی ارشد نویسنده اول، در دانشگاه گیلان، با عنوان «طراحی مجموعه مسکونی با بهره‌گیری از پارامترهای اقلیمی، در راستای ارتقای کیفیت زیست محیطی در شهر آبادان» می‌باشد.